

RÉGI-ÚJ MŰVELŐDÉSI HÁZ PARÁDSASVÁRON

Sajátos település a Mátra északkeleti felén Parádsasvár. Különálló kis sziget a palócvidék peremén. Zsákfalú, csak egyetlen irányba van kijárata, Parád felé. A hegyvidék, erdők ölelik. A XVIII. század első harmadában Bél Mátyás adott hírt a parádsasvári kénes savanyúvízről és a parádi timsós gyógyvizekről. Az utóbbira fürdő-kultúra települt, néhány évtized múlva már kedvelt pihenőhely lett a szomszédos Parád. A magasabban fekvő Sasváron üveghutát alapított II. Rákóczi Ferenc. 1776 óta ugyanazon a helyen folyamatosan működik a ma már nemzetközi hírnévvel rendelkező üvegyár. Az eredetileg lakatlan területre távoli vidékről telepített munkásnépeket a fejedelem, szlovákokat, németeket. Ezért soha nem beszélték a szomszédos településen természetesen használt palóc tájszólást. Az itt élők mindig munkások voltak, kultúrájuk ehhez az életmódhoz kapcsolódik. Nincsenek paraszti hagyományai a településnek, nincs mezőgazdaság, állattartás, de a gyár köré szerveződő élet megteremtette a maga kulturális tradícióit. Az itteni emberek megszokták és igénylik a közösségi együttlétet.

1936-ban létesült a kultúrház. Az akkori gyártulajdonos a munkások számára építtette, hogy alkalmuk legyen szórakozni, művelődni. Az első időben még istentiszteletet is tartottak a falak között. A nagyteremben felléptek a helyi amatőr színjátszók, munkás kultúrcsoportok működtek. Az egyházat áztán a háború után kipakolták az épületből, de minden közösségi és kulturális esemény színpontja a művelődési ház maradt. Mozi települt ide, könyvtár működött és presszó. Itt emlékeztek meg minden nemzeti ünnepéről, óvodai, iskolai ünnepeket lehetett a házban megtartani, rendeztek itt szilveszteri mulatságot, bált. A ház színpadán felléptek zenészek, színészek, akik egy-egy előadásra elfogadták a meghívást. Mondhatni: a ház nélkül nincs élet a kis hegyi faluban, ahol ma alig hatszázan laknak. A nyári hónapokra ideköltözik még ugyanannyi nyaralótulajdonos. De télen megszűnik a pezsgés. Szinte létfontosságú tehát egy olyan intézmény, amelyben együtt lehetnek az emberek.

Az üvegyárat a rendszerváltás után évekkel, csak 1993-ban privatizálták. Egy telekcserével az önkormányzaté lett a már igencsak lelakott művelődési ház. Továbbra is zajlottak rendezvények, de az önkormányzat vezetői tudták: nem sokáig késlekedhet a felújítás.

– Miután a nagyobb közmű-beruházások lefutottak, sikerült eljutni odáig, hogy a kultúrára is költhetjük a település pénzét – mondja Holló Henrik megbízott polgármester. – Úgy gondoltuk, azzal tudnánk méltóképpen megünnepelni a millenniumot, ha átadhatnánk a felújított, átépített művelődési házat.

Mert ha már belefogtak a tatarozásba, érdemes volt az újabb igényeknek megfelelően átépíteni, kibővíteni az épületet. Korábban egyszintes, lapos tetős, jellegtelen volt a ház. Pontosan olyan, mint a mellette álló, még felújításra váró kisebb épület. A megújult művelődési házat a milen-

nium ünnepe alkalmából idén július 7-én Rockenbauer Zoltán miniszter jelenlétében avatták.

Az emeletráépítés, az új tető, a belső felújítások nagyobb beruházást igényeltek. A külső vakolatot kicserélték, a kopott szürke helyett vidám sárga lett a színe. Padokkal, esti világítással felszerelt szép park közepén csalogatja a látogatókat. Belül parketta-borítást kapott a nagyterem. A nézőterre vásároltak száz széket, az épület többi részére asztalokat. Hatvan széket a kastélyból kaptak ajándékba. A nézőtér mögött egy valamikori kápolnahelység található. Valaha itt szertartások folytak. Köríves alaprajzú, színes üveglak díszíti. A felújítás után elegáns házaságkötő terem lett belőle. Megújultak a mosdók, az emeleten pedig kisebb klubhelyiségeket alakítottak ki.

Tudakoltuk, tudott-e az önkormányzat közmunkásokat alkalmazni az építkezésen. Ám mint kiderült, ebben a faluban nincsenek munkanélküliek. Holló Henrik megbízott polgármester főállásban az üvegyárban dolgozik a személyzeti osztályon. Ott minden parádsasvári lakost felvesz munkára. Ketten dolgoznak közmunkásként, őket éppen a művelődési ház takarításával bízták meg.

Az újjáépítési terv megvalósítása másfél évbe tellett, és húszmillió forintba került. Az önkormányzat pályázatát a Területfejlesztési Tanács ötmillió forinttal támogatta, a többi pénzt helyben kellett előteremteni. Még nem kaptak hírt a NKÖM felhívására beadott pályázat eredményéről, amely a közeljövőben várható.

Tervek még vannak, elkélne hát a központi támogatás. Például a nagyteremben lévő színpadot is ki kellene cserélni. A mozi újraindításához nem csak a kisebb épület felújítása, de a berendezés is hiányzik. Pedig nagy szükség lenne erre a szórakozási lehetőségre is. Évekig működött a településen a mozi, és amióta megszűnt, Egerbe kell utazni, ha valaki meg akar nézni egy filmet. Pedig a szomszédos Parádról is jönne közönség, többek között a gyönyörű kastélyszállóban pihenő üdülővendégek is biztosan szívesen átugranának (autóval egy-két perc az út) egy-egy jó film kedvéért Sasvárra. A helybelieknek pedig lenne valami alternatíva a televízió mellett. Igaz, a televízió és a videó is hiányzik az épületből. Kevés a berendezési tárgy, pedig a klubok működéséhez szükség lenne még bútorokra is. Ehhez pályáztak támogatásért, a megyei művelődési központhoz, de még nem tudni az eredményt.

További beruházást igényel a teleház is, amelynek már kijelöltek egy szobát a művelődési házban. Másik kishálóba a helyi vállalkozók tartottak igényt. Erős vállalkozói csapat működik a településen, huszonöt-harminc fő. Rendszeresen összejárnak, megvitatják az üzleti ügyeket, a falu problémáit. Az önkormányzatnak is rengeteget segítenek. Vállalkozói klubjuk működéséhez viszont szükségük van egy állandó helyiségre. Rajtuk kívül még a helyi fiatalok és a nyugdíjasok alapítottak klubot, mindkettő évek óta működik.

Elégedett a megújult házzal a polgármester, de azért még mindig szívesen álmodozik. A szomszédos épületet szeretné rendbe hozatni – készen állnak a tervek – ott működik az automata tekepálya és a konditerem. Ha elkészül, egy egységet alkot majd a művelődési házzal, és így korszerű szabadidőközponttal dicsekedhet a falu.

Most azonban azzal a feladattal birkózik az önkormányzat, hogy a megújult intézményt hogyan működtesse. Mindenképp szeretnék, ha a programok bevételt hoznának, de abban már megegyeztek, hogy nem engedélyezik állandó presszó működését. Nehogy kocsmává degradálódjon. Meg akarják őrizni a hely színvonalát, ahová jó betérni egy beszélgetésre, kártyapartira. Gondolkoztak azon is, hogy vállalkozónak adnák bérbe, de aztán belátták: csak a saját anyagi hasznát nézné a bérlő, vitázhatnának folyton, mit lehet, és meddig. Az a biztos, ha az önkormányzat marad a „főnök”.

Az épület őrzésére, kezelésére gondnokot kell felvenniük. És természetesen népművelőt is keresni kell, aki igazgatja majd a házat. Lenne feladata, rengeteg. Az elképzelések szerint ugyanis minden nap délután nyitna a művelődési ház. De nem csak a presszó, programokkal várnák a helyieket. Újabb öntevékeny körök, szakkörök indulnának, gyerekműsorokat, vendég előadásokat kellene szervezni.

– Ide jó műsorokat kell hozni, mert azt igénylik az emberek – mondja a polgármester. – Ebben a munkásfaluban megszokták a kultúrát. Mindenre fogékonyak.

Am a finanszírozás nem kis fejtörést okoz. Ugy számolják, hogy a legtakarékosabb üzemeltetés is évi négy-öt millió plusz kiadással terheli az önkormányzat kasszáját. Pedig ezt úgy kalkulálták, hogy például a fűtést szakaszosan működtetik. Holló Henrik polgármester nem tagadja: gondban vannak. Nem tudni még, honnan teremtik elő a szükséges pénzt. De muszáj. Ahogy a polgármester a beszélgetés közben többször visszatér arra, mennyire fontos a művelődési ház által nyújtott minden lehetőség, és különösen télen, nem nehéz elképzelni: a többi településtől félreeső hegyi faluban olyan érzés lehet, mint ha az Isten háta mögött lennének. Ha nincs egy közösségi intézmény, találkozóhely, a téli hónapokban talán teljesen begubóznának az emberek.

A művelődési ház működtetése ráfizetéses lesz mindenképp, ez biztos, csak az a kérdés, honnan, miből csípjék le a forintokat. Csak a helyi adókat lehet megcsapolni.

Az országos tendenciával szemben nem öregedett el a falu. Sok a fiatal. Klubjuk harminc állandó taggal működik, de csak nyáron. Télen kollégiumban laknak a diákok. De van egy zenekaruk – éppen ők próbálnak a művelődési ház színpadán, mikor a polgármester megmutatja az épületet. Leginkább persze a tánc, a sport érdekli az ifjakat. Holló Henrik elárulja: az utóbbi időben a technikai sportok mozgatják meg őket, a hegyi utakon száguldoznak, gyorsulási versenyen.

Azért a verseket is szeretik. Főleg, hogy saját költője

van Parádsasvárnak. Immár harmadik kötete jelent meg ifjabb Juhász Pálnak, aki szokás szerint a falu közönségének mutatja be könyvét egy felolvasóesten. Ilyenkor barátai megzenésítik néhány költeményét, amelyet a helyi zenekar játszik el. Szeretik őt a falubeliek, és jól ismerik a környéken is. Mindig eljönnek százan-százötvenen verset hallgatni, együtt örülni.

A nyugdíjasok klubját közel hatvanan látogatják. Annyi nép egy magánházban már nem is férne el.

Legtöbben persze az épület avató ünnepére voltak kíváncsiak. Az egésznapos program három-négyszáz látogatót vonzott. De ki is tett magáért a szervezőgárda. Reggel fúvószenekar adta a térzenét, amit a hivatalos avatás, majd a milleniumi ünnepség követett. Aztán a gyöngyösi népi együttes Ördögszekér című műsorát láthatták. Fellépett az Irigy Hónaljmirigy, a bodonyi néptáncosok és a palóc hagyományörző együttes. A standard-táncbemutatót Gergely Róbert-show követte. Az esti bál után tűzijáték zárta a napot.

Az ünnepre pedig következnek a munkás hétköznapiak.

Sághy Erna

